

4. *Савостіна Л.Є.* Порядок обліку нерухомих об'єктів культурної спадщини. Реалії та перспективи // Праці НДІ пам'яткоохоронних досліджень. – Вип. 7. – Київ: Фенікс, 2012. – С. 322-335.
5. Список історичних населених місць України (міста і селища міського типу) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://www.heritage.com.ua/>
6. Специфіка висвітлення пам'яток архітектури та містобудування історичних міст у «Зводі пам'яток історії та культури України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.viche.info/journal/NAUKOVA_BIBLIOTEKA
7. *Сушинская М.Д.* Культурный туризм: учеб. пособие. – СПб.:Изд-во СПбГУЭФ, 2010. – 128 с.
8. *Шевцова А.О.* Креативні стратегії розвитку міст: сутність поняття та підходи до його розуміння // Український географічний журнал. – 2014. - № 2 – С. 39-43.

References

1. Vedenin Y.A. (2004). Fundamentals of geographical approach to cultural heritage study and preservation. *Heritage and our time. Informative collection*, Vol. 12. Moscow: Institute of Heritage, 5-10.
2. Gorbik V.O., Kot S.I. (1990). On the coverage of historic towns and villages in the «Code of history and culture landmarks». *Research of Ukraine small and medium-sized cities history in the context of further development of the historical regional studies*. Chernihiv, 53-62.
3. Polivach K.A. (2012). *Cultural heritage and its impact on Ukraine regional development*; scientific editor L.G. Rudenko. Kyiv: Institute of Geography of Ukraine NAS.
4. Savostina L.Ye. (2012). Procedure for registration of cultural heritage real estate objects. Realities and prospects. *Works of the monuments protection Research Institute*. Vol. 7. Kyiv: Phoenix, 322-335.
5. List of historical settlements in Ukraine (cities and towns): <http://www.heritage.com.ua/>
6. Specifics of architectural landmarks coverage of and urban development of historic cities in the «Code of Monuments of History and Culture in Ukraine»: http://www.viche.info/journal/NAUKOVA_BIBLIOTEKA
7. *Suschynskaya M.D.* (2010). *Cultural tourism: Textbook*. St. Petersburg.: Ed. SPbGUEF.
8. *Shevtsova A.O.* (2014). Creative strategies for urban development: the concept essence and approaches to its understanding. *Ukrainian Geographical Journal*, 2, 39-43.

Київський університет туризму, економіки і права

Стаття надійшла до редакції 29.07.2014

УДК 615.838:504.062.2].004.14(477)

С.В. Леонова

КРИТЕРІЇ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПРИРОДНИХ ТЕРИТОРІЙ КУРОРТІВ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ СТАТУСУ

С.В. Леонова

КРИТЕРИИ КОМПЛЕКСНОГО ОЦЕНИВАНИЯ ПРИРОДНЫХ ТЕРРИТОРИЙ КУРОРТОВ УКРАИНЫ ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ИХ СТАТУСА

Украинский научно-исследовательский институт реабилитации и курортологии МОЗ Украины, Одесса

Проведено комплексное изучение природных лечебных ресурсов (минеральных вод, пелоидов, рапы, а также климатических условий) исследуемых рекреационных территорий. Разработаны критерии оценивания природных территорий курортов для определения их будущего статуса. Приведен опыт применения их на примере трех курортов Украины. Каждый из критериев оценен за разработанной бальной шкалой. За суммой баллов определена градация на претендованный статус территорий курортов государственного или местного значения. Эта методика способствует рациональному использованию природных территорий курортов и управлению ими.

Ключевые слова: природные территории курортов; критерии оценки; статус курортов; природные лечебные ресурсы.

S. Leonova

COMPREHENSIVE EVALUATION CRITERIA OF UKRAINIAN RESORTS NATURAL TERRITORIES FOR THEIR STATUS DETERMINATION

Ukrainian Scientific-Research Institute of Rehabilitation and Balneology of Ukraine Ministry of Health, Odessa

A comprehensive study of natural healing resources (mineral water, peloids, brine, as well as climatic conditions) within the researched recreational areas has been performed. Criteria for resorts natural areas evaluation to determine their future status has been developed. Their application experience based on the example of three Ukrainian resorts have been given. Each criterion was evaluated based on the developed grading scale. Based on points the territories claimed status has been determined as a national or local resorts level. This technique promotes the rational use and management of the resorts natural territories.

Keywords: resorts natural territories; evaluation criteria; resort status; natural healing resources.

Постановка та актуальність питання

Серед рекреаційних територій особливу роль відіграють природні території курортів. Одним із основних чинників, що негативно впливають на розвиток санаторно-курортної сфери в Україні, є послаблення контролю за використанням природних лікувальних ресурсів (ПЛР), повільний процес оголошення природних територій курортами з встановленням меж та режимів округів і зон санітарної охорони, а також недостатнє проведення науково-дослідних робіт з питань використання ПЛР.

У зв'язку з цим у курортній сфері набуває актуальності і стає першочерговою проблема визначення рекреаційного потенціалу природних територій курортів України, і, відповідно, надання їм статусу державного або місцевого значення [6].

Метою цієї публікації – обґрунтування критеріїв комплексного оцінювання природних територій курортів України з урахуванням відповідних факторів.

Виклад основного матеріалу

Підставою для прийняття рішення про оголошення природної території курортною є наявність на ній ПЛР, необхідної інфраструктури для їх експлуатації та організації лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань, характеристики кліматичних, інженерно-геологічних та інших умов, оцінка яких повинна здійснюватися за допомогою відповідних критеріїв.

Критерієм визначення рекреаційної території є її придатність для організації санаторно-курортного лікування, відпочинку і туризму [9]. Слід зазначити, що у Законі України «Про курорти» відсутнє чітке визначення таких термінів, як «особливо цінні та унікальні», «загальнопоширені» ПЛР, яке б слугувало основою для диференціації рекреаційної території за її значенням.

Для комплексного аналізу та оцінки лікувально-оздоровчої території щодо визнання її природною територією курорту державного або місцевого значення опрацьовано відповідний алгоритм [5] та критерії [3], при підготовці яких було проаналізовано доступні нормативні документи у курортній сфері інших держав.

Проблема надання курортного статусу певній лікувально-оздоровчій території вирішується за результатами аналізу стану низки факторів, головними з яких є:

- природні лікувальні та рекреаційні ресурси;
- лікувально-оздоровча інфраструктура;
- екологічний стан території та можливість його збереження.

Перші два фактори відіграють основну роль в утворенні курортів, що підтверджується визначеннями терміну «курорти» у нормативному акті.

Як об'єкти дослідження було обрано три природні території курортів та їх природні лікувальні ресурси:

- м. Саки АР Крим – мінеральні води свердловин: № 4323 (№ 3-ЕМ), ДП «Сакська ГТРЕС»; № 2-ТМ (3941), санаторій Міністерства оборони України; № 3697, санаторій «Полтава-Крим»; № 3503, ТОВ «Сакський завод мінеральних вод»; пелоїди та ропа оз. Саки;

- смт Нові Санжари, с. Ключівка Полтавської області – мінеральні води свердловин: № 1, 2, 3 Медичного центру ВВ МВС «Нові Санжари»; № 1 ПП, «Орендний дитячий оздоровчо-виховний заклад «Орлятко»; № 1 заводу продтоварів «Ворскла»; № 6-НС, № 7-НС, № 8-НС, № 9-НС; пелоїди у с. Малий Кобелячок;

- територія міжгосподарського санаторію «Сосновий бір», с. Власівка Зіньківського району Полтавської області – мінеральні води свердловини № 1004-Г Власівського родовища санаторію «Сосновий бір»; пелоїди Семеренківського родовища.

Усім трьом досліджуваним територіям властиві природні об'єкти і комплекси зі сприятливими для лікування кліматичними умовами, придатні для використання з метою лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань.

Комплекс досліджень мінеральних вод та пелоїдів включає польові роботи та стаціонарні лабораторні визначення (згідно з відповідними посібниками) макро- і мікрокомпонентного складу вод, хімічного складу пелоїдів, мікробіологічних властивостей¹, а також експериментальні дослідження та клінічні випробування².

У процесі польових робіт [11] проведено ідентифікацію об'єктів досліджень, обстеження свердловин з метою оцінки відповідності їх каптажу нормативним вимогам, контрольні заміри гідрогеологічних параметрів свердловин, температури води, гірничо-санітарну оцінку родовищ ПЛР (фіксується наявність чи відсутність джерел забруднення родовищ). Виконано ручне зондувальне буріння донних відкладів родовищ з відбором проб пелоїдів [12], а також відбір і консервацію (компонентів, які легко зазнають змін при зберіганні та транспортуванні) проб мінеральних вод [1] на фізико-хімічні, мікробіологічні та фізіологічні дослідження.

Внаслідок комплексних досліджень ПЛР м. Саки – доклінічні дослідження (фізико-хімічні, фізіологічні, мікробіологічні) та клінічні випробування

¹ О.М. Нікіпелова, Т.Г. Філіпенко, Л.Б. Солодова, 2002; О.М. Нікіпелова, Л.Б. Солодова, 2008; С.І. Ніколенко, С.М. Глуховська, І.П. Ковальова, 2002; С.І. Ніколенко, С.М. Глуховська, Л.М. Померанец, 2002.

² Н.О. Алексєєнко, О.С. Павлова, Б.А. Насібуллін, А.С. Ручкіна, 2002.

мінеральних вод названих вище свердловин, пелоїдів оз. Саки (Східний та Західний басейни), ропи Західного басейну та розведеної ропи Східного басейну оз. Саки розроблено Інструкції щодо їх практичного використання у лікувальній практиці та отримано відповідні медичні (бальнеологічні) висновки.

Для смт Нові Санжари, с. Ключівка Полтавської області встановлено, що на даній території ПЛР (частково проведено їх доклінічні дослідження) представлені мінеральними водами свердловини № 1 заводу продтоварів «Ворскла» («Новосанжарська»), № 1 ПП «Орендний дитячий оздоровчовиховний заклад «Орлятко» с. Ключівка, а також розсолами у відкладах тріасу та карбону, пелоїдами у с. Малий Кобелячок.

Доведено, що мінеральні води Медичного центру ВВ МВС «Нові Санжари» (свердловина № 2) нині є єдиним ПЛР, підготовленим до практичного лікувального застосування. Вода є кондиційною для внутрішнього лікувального застосування та промислового фасування у пляшки як мінеральна природна лікувально-столова під назвою «Новосанжарська джерельна», якій надано медичний (бальнеологічний) висновок.

Вивченість мінеральних вод Медичного центру ВВ МВС «Нові Санжари», запаси (близько 200 м³/д) дають підстави вважати їх гідромінеральною базою, яка може забезпечити сучасну та перспективну потребу майбутнього курорту в мінеральних водах.

Крім того, дано санітарно-гігієнічну оцінку відповідності стану основних оздоровчих закладів смт Нові Санжари вимогам нормативних документів, зокрема законам України, що врегульовують ці питання³, а також [2, 7] (Медичний центр ВВ МВС «Нові Санжари», санаторій-профілакторій «Антей», ПП «Орендний дитячий оздоровчовиховний заклад «Орлятко»). Відмічено, що умови функціонування двох останніх слід поліпшити за рахунок розвитку та удосконалення інфраструктури.

При проведенні оцінки відповідності існуючої інфраструктури медичного центру ВВ МВС «Нові Санжари» умовам акредитації для організації курортного лікування [4, 8, 10 та ін.] визначено, що обсяг ПЛР, наявна інфраструктура, матеріально-технічна база та кадровий потенціал закладу свідчать про його відповідність встановленим критеріям акредитації санаторно-курортних закладів.

При дослідженні території міжгосподарського санаторію «Сосновий бір» с. Власівка Зіньківського району Полтавської обл. оцінено мінеральні води Власівського родовища (свердловини № 1004-г с. Власівка) - мінеральна природна лікувально-столова вода «Ташань», фізико-хімічні та мікробіологічні показники якості якої відповідають вимогам ДСТУ 878-93 «Води мінеральні фасовані. Технічні умови». Доклінічні дослідження та клінічні випробування води обґрунтували терапевтичну ефективність її внутрішнього застосування у комплексі санаторно-курортного лікування. Розроблено Інструкцію для практичного використання у лікувальній практиці, надано медичний (бальнеологічний) висновок. Отже, наявність мінеральних вод, стан вивченості, запаси (близько 100 м³/д) є підставою вважати їх гідромінеральною базою, яка може забезпечити сучасну та перспективну потребу майбутнього курорту.

Досліджено також лікувальні грязі (пелоїди) Семеренківського родовища (торфові). На підставі медико-біологічної оцінки якості та цінності встановлено, що їх можна використовувати з лікувальною метою; надано медичний (бальнеологічний) висновок.

Проаналізовано кліматичні умови та дано санітарно-гігієнічну оцінку відповідності стану санаторію «Сосновий бір» вимогам нормативних документів, а також існуючої інфраструктури – умовам акредитації для організації курортного лікування. Встановлено, що санітарно-гігієнічний стан установи відповідає вимогам відповідних правил. Обсяг ПЛР, наявна інфраструктура, матеріально-технічна база та кадровий потенціал санаторію свідчать про його відповідність встановленим критеріям акредитації санаторно-курортних закладів.

При обґрунтуванні майбутнього статусу природних територій курортів використано розроблений бальний метод їх оцінки. Відповідно до методичних рекомендацій [3], кожний із запропонованих критеріїв оцінюється за бальною шкалою. Для багатьох критеріїв ступінь відповідності визначається за принципом відповідності (3 бали) або невідповідності (0 балів). Максимальна сума, яку можна отримати за всіма критеріями, - до 150 балів.

Формула комплексної оцінки природних територій курортів для визначення статусу, на який вона претендує, має вигляд:

$$A = \frac{\sum_{i=1}^n B \times 100 \%}{\sum_{i=1}^n C}, \%$$

де А – % від максимально можливої суми балів, що може отримати конкретна територія;

n – кількість критеріїв, за якими оцінюється конкретна територія (критерії, що не мають відношення до

³ Зокрема, законам України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. № 4004-94 (зі змінами від 07.02.2002 р. № 3037-111), «Про питну воду та питне водопостачання» від 10.01.2002 р. № 2918-III, «Загальнодержавна програма «Питна вода України на 2006-2020 роки» від 03.03.2005 р. № 2455-IV, «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 р. № 1645-III, «Про відходи» від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР.

конкретної території, не враховуються);

В – визначений бал за шкалою щодо кожного критерію для конкретної території;

С – максимально можливий бал за кожним критерієм, що має відношення до конкретної території.

За сумою набраних балів визначено градацію природних територій на претендований статус державного або місцевого значення:

для **державного значення** – сума набраних балів має становити 90 % і вище від максимально можливої (від 135 до 150 балів);

для **місцевого значення** – сума набраних балів має становити не нижче 75 % від максимально можливої (не менше 112 балів).

Внаслідок обробки даних встановлено, що сумарна кількість балів, яку отримано кожною досліджуваною природною територією, становить для: м. Саки – 132, смт Нові Санжари – 99, санаторію «Сосновий бір» - 101.

Враховуючи, що для м. Саки не мають відношення 2 критерії, для смт Нові Санжари та для санаторію «Сосновий бір» - 6, максимальна кількість балів, що їх можуть отримати: м. Саки – 144, смт Нові Санжари та санаторій «Сосновий бір» - по 132.

У підсумку відсоток сумарно набраної кількості балів від максимально можливої становить для: м. Саки – 91,7 %, смт Нові Санжари – 75,0 %, санаторію «Сосновий бір» - 76,5 %.

Висновки

Комплексна оцінка природних територій курортів є підставою для таких висновків:

- м. Саки може претендувати на статус курорту державного значення;

- смт Нові Санжари, с. Ключівка і територія міжгосподарського санаторію «Сосновий бір» с. Влаківка Зіньківського району Полтавської області – на статус курортів місцевого значення.

Результати досліджень передано Сакській міській раді, Новосанжарській селищній раді та міжгосподарському санаторію «Сосновий бір» для підготовки пакетів документів для вирішення питання про оголошення їх курортами державного або місцевого значення відповідно до Закону України «Про курорти».

Статус курорту державного значення м. Саки із затвердженням режиму округу і зон санітарної охорони надано Постановою ВР України від 11 січня 2005 р. № 2306-IV «Про оголошення природних територій міста Саки Автономної Республіки Крим курортом державного значення» та Постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 407 «Про затвердження режиму округу і зон санітарної охорони курорту Саки».

Розроблені критерії можуть бути використані фахівцями санаторно-курортних установ для диференціювання природних територій курортів на державного або місцевого значення для визначення можливого статусу території, на якій розташовано ці заклади.

Отримання відповідно статусу в установленому законодавством України порядку сприятиме збереженню, раціональному використанню та оптимізації управління природними територіями курортів, санаторно-курортних установ, природних лікувальних ресурсів, розвитку гідромінеральної бази курортів, поліпшенню якості санаторно-курортного лікування.

Література

1. ГОСТ 23268.0-78 – ГОСТ 23268.18-78. Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые. Правила приемки и методы анализа. – Москва: Изд-во стандартов, 1978. – 109 с.
2. Державні санітарні правила розміщення, улаштування та експлуатації оздоровчих закладів від 19.06.1996 р. № 172 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 24.07.1996 р. за № 378/1403).
3. Критерії оцінки природних територій курортів : методичні рекомендації / Український НДІ медичної реабілітації та курортології МОЗ України; Укладачі: К.Д. Бабов, О.М. Нікіпелова, С.В. Леонова та ін. – Київ, 2010. – 19 с.
4. Критерії державної акредитації санаторно-курортних закладів України (відомча інструкція). – Київ, 2002. – 67 с.
5. Леонова С.В., Нікіпелова О.М. Алгоритм комплексного аналізу природних територій курортів України // Чисте місто. Чиста ріка. Чиста планета: Зб. матер. 4 міжнар. екол. форуму, 13-14 вересня 2012 р., м.Херсон. – Херсон: ХТПП, 2012. – С. 454-457.
6. Нікіпелова О.М., Леонова С.В., Біленький К. Е. Сучасні підходи до аналізу стану природних лікувальних ресурсів та оцінка природних територій курортів // Український географічний журнал. – 2007. – № 1. – С. 39–42.
7. Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд. Затверджено Постановою КМУ від 19.08.2002 р. № 1217.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2001 р. № 805 «Про затвердження Загального положення про санаторно-курортний заклад» // Офіційний вісник України від 27.07.2001 р., № 28, стор. 78, стаття 1260, код акту 19444/2001.
9. Рожко І.М. Рекреаційна оцінка гірських природно-територіальних комплексів для потреб туризму (на прикладі Українських Карпат) Дис... канд. геогр. наук: 11.00.11 / Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2000. – 198 с.
10. Рекомендовані стандарти санаторно-курортного лікування / За ред. Е. О. Колесника, К. Д. Бабова, М. П. Дриневського. – Київ : Купріянова, 2003. – 416 с.
11. Стандарт підприємства СТП 2012125-220.002.12 «Порядок здійснення польових гідрогеологічних досліджень при медико-біологічній оцінці мінеральних вод» / Укладачі: Л. П. Горбач, Є. А. Захарченко, О. В. Новодран, А. Л. Погребний. – Одеса, 2012. – 16 с.
12. Стандарт підприємства СТП 2012125-220.003.12 «Порядок здійснення польових досліджень при медико-біологічній оцінці лікувальних грязей (пелюдів)» / Укладачі: Л. П. Горбач, Є. А. Захарченко, О. В. Новодран, А. Л. Погребний. – Одеса, 2012. – 16 с.

References

1. GOST 23268.0-78 - GOST 23268.18-78. Mineral Drinking healing waters, healing-table. Drinking rules and analysis methods. Moscow: Standards Publishing House, 1978.
2. State health guidelines of location, installation and operation of health institutions of 19.06.1996 yr. № 172 (registered with the Ukraine Ministry of Justice 24.07.1996. under № 378/1403).
3. Methodological guidelines for natural resort areas evaluation criteria; Ukrainian Research Institute of Medical Rehabilitation and Balneology of Ukraine Ministry of Health; Compiled by K.D. Babov, O.M. Nikipelova, S.V. Leonova et al. (2010). Kyiv.
4. Criteria for Ukraine state spa facilities accreditation (departmental instruction) (2002). Kyiv.
5. Leonova S.V., Nikipelova O.M. (2012). Algorithm of Ukraine natural resort areas comprehensive analysis. *Clean City. Clean river. Clean Planet: Coll. Mater. 4 Intern. Eco. Forum, 13-14 September 2012, Kherson. Kherson: KCCI, 454-457.*
6. Nikipelova O.M., Leonova S.V., Bilenky K.E. (2007). Modern approaches to the natural medicinal resources analysis and natural resort areas assessment. *Ukrainian Geographical Journal, 1*, 39-42.
7. Regulations on state sanitary and epidemiological supervision. Approved by the Ukraine Cabinet of Ministers Resolution № 1217 of 19.08.2002 yr.
8. Ukraine Cabinet of Ministers Resolution № 805 of 11.07.2001. «On approval of the spa facilities general provisions « / / Official Bulletin of Ukraine № 28 of 27.07.2001 yr., p. 78, section 1260, act code 19444/2001.
9. Rozhko I.M. (2000). *Recreational rating of mountain natural-territorial complexes for tourism purposes (on Ukrainian Carpathians example): Discourse ...* candidate of geography sciences: 11.00.11; Lviv St. Univ. after Ivan Franko.
10. *Spa treatment recommended standards*; under ed. E.O. Kolesnik, K.D. Babov, M.P. Drynevsky (2003). Kyiv: Kupriyanova.
11. Enterprise Standard STP 2012125-220.002.12 «Guidelines for field hydrogeological research for medical and biological evaluation of mineral waters»; Authors: L.P. Gorbach, Ye.A. Zakharchenko, O.V. Novodran, A.L. Pogrebny (2012). Odesa.
12. Enterprise Standard STP 2012125-220.003.12 «Guidelines for field research in medical and biological evaluation of therapeutic muds (peloids)»; Authors: L. P. Gorbach, Ye.A. Zakharchenko, O.V. Novodran, A.L. Pogrebny (2012). Odesa.

Український НДІ медичної реабілітації та курортології МОЗ України, Одеса Стаття надійшла до редакції 8.07.2014

ВИЙШЛИ В СВІТ.....**Стан виконання в Україні положень «Порядку денного на XXI століття» (2002-2012 рр.) /**

Л.Г. Руденко, С.А. Лісовський, Є.О. Маруняк та ін. – К. : Академперіодика, 2014.

Проаналізовано інституційні, організаційні, нормативно-правові, економічні, соціальні, екологічні та інші аспекти оптимізації взаємодії суспільства і природи в межах території України, які були здійснені за період 2002-2012 рр. в контексті виконання державою рішень саміту в Йоганесбурзі з питань сталого (збалансованого) розвитку та впровадження принципів основної парадигми XXI ст. Розглянуто основні проблеми та окреслено шляхи їхнього вирішення. Представлено Концепцію переходу України до сталого розвитку. Основні висновки щодо розвитку в означеному десятиріччі спираються на аналіз подій, що відбулися в державі, та різнобічну статистичну інформацію.

Ландшафтне планування в Україні : методичні настанови / Л.Г. Руденко, Є.О. Маруняк, О.Г. Голубцов та ін.; під ред. академіка НАН України Л.Г. Руденка. – К. : «Реферат», 2014. – 144 с.

Пропонована книга є першою в Україні настановою з методології та практики застосування інструмента ландшафтного планування (ЛП) в Україні. В ній викладено апробовані на практиці в Черкаській області методичні засади організації та здійснення проектів ландшафтного планування.

В основі методичних розробок – напрацювання німецьких та російських фахівців з ландшафтного планування, адаптовані та доповнені українськими авторами до конкретних реалій українського сьогодення, специфіки економічної, соціальної, екологічної ситуації та особливостей стану компонентів навколишнього природного середовища регіонів країни.

У посібнику, враховуючи напрацювання з ландшафтного планування в Німеччині та Росії, а також розробки українських фахівців та досвід впровадження в Україні, розкривається сутність інструментарію ландшафтного планування, передумови його застосування в Україні, зумовлені специфікою та особливостями взаємовідносин Суспільства і Природи, що історично склалися в межах території країни.

Як рамкові умови застосування ЛП проаналізовано правові основи та особливості системи планування в Україні, розкрито цілі, завдання, етапи та адресати ЛП на різних рівнях планування – регіони (область), адміністративний район, сільська рада (ландшафтна програма, рамковий ландшафтний план, ландшафтний план).